

Ekonomické hrozby pro ČR: vzdělávání

V nejobecnější podobě lze smysl vzdělávání vyjádřit prostřednictvím čtyř jeho hlavních cílů: osobnostní rozvoj přispívající ke zvyšování kvality lidského života, udržování a rozvoj kultury jako soustavy sdílených hodnot, rozvoj aktivního občanství vytvářející předpoklady pro solidární společnost, udržitelný rozvoj a demokratické vládnutí, příprava na pracovní uplatnění. **Lidé by měli mít možnost využívat rozmanité příležitosti k učení v průběhu celého života. Kvalitní vzdělávání by mělo být přístupné pro každého, fungovat efektivně, spravedlivě a dávat všem stejnou šanci.** Děti, žáci a studenti by se měli učit rádi a být motivováni k celoživotnímu učení.

Klíčem postcovidového restartu ekonomiky reagující na vzrůstající ceny energií a komodit, Green Deal, válečný konflikt v Evropě, vyrovnávající se s dlouhodobým nedostatkem kvalifikované pracovní síly spojené s potřebou digitalizace, automatizace a robotizace, je vzdělávání. **Je čím dál tím zřejmé, že investice do technologií bez investic do kvalifikací a vzdělávání nebudou fungovat.**

Úspěšné příklady zahraniční praxe dokládají, že základním principem rozvoje kompetencí je partnerství státu, zaměstnavatelů a odborů. Partnerský přístup k řízení systému celoživotního učení vytváří dobré předpoklady pro konkurenceschopnost ekonomiky a udržitelný rozvoj, podporuje zaměstnanost a celkovou soudržnost společnosti.

Podle strategického dokumentu „[Vzdělávání 2030+](#)“ je jednou z potřebných změn redesign a podpora předškolního vzdělávání. **Cílem by mělo být také zvýšení kapacit a dostupnosti předškolního vzdělávání.** Poskytování služeb v oblasti předškolního vzdělávání a péče je nedostatečné, zejména u mladších dětí (**u dětí mladších tří let ČR s 9 % zaznamenala jedno z nejnižších umístění v rámci EU, průměr EU činil 34,7 %**) a fragmentované (na různé služby dohlíží tři různá ministerstva), vznikají významné regionální rozdíly. Předškolního vzdělávání by se mělo - podle **Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání do roku 2030 účastnit alespoň 96 % dětí ve věku od 3 let do věku zahájení povinné školní docházky.** Počet dětí s odkladem povinné školní docházky v ČR dlouhodobě narůstá. Ve školním roce 2021/2022 to bylo z 360 490 asi 21,2 % předškoláků starších šesti let, o cca p. b. více než ve školním roce 2014/2015.

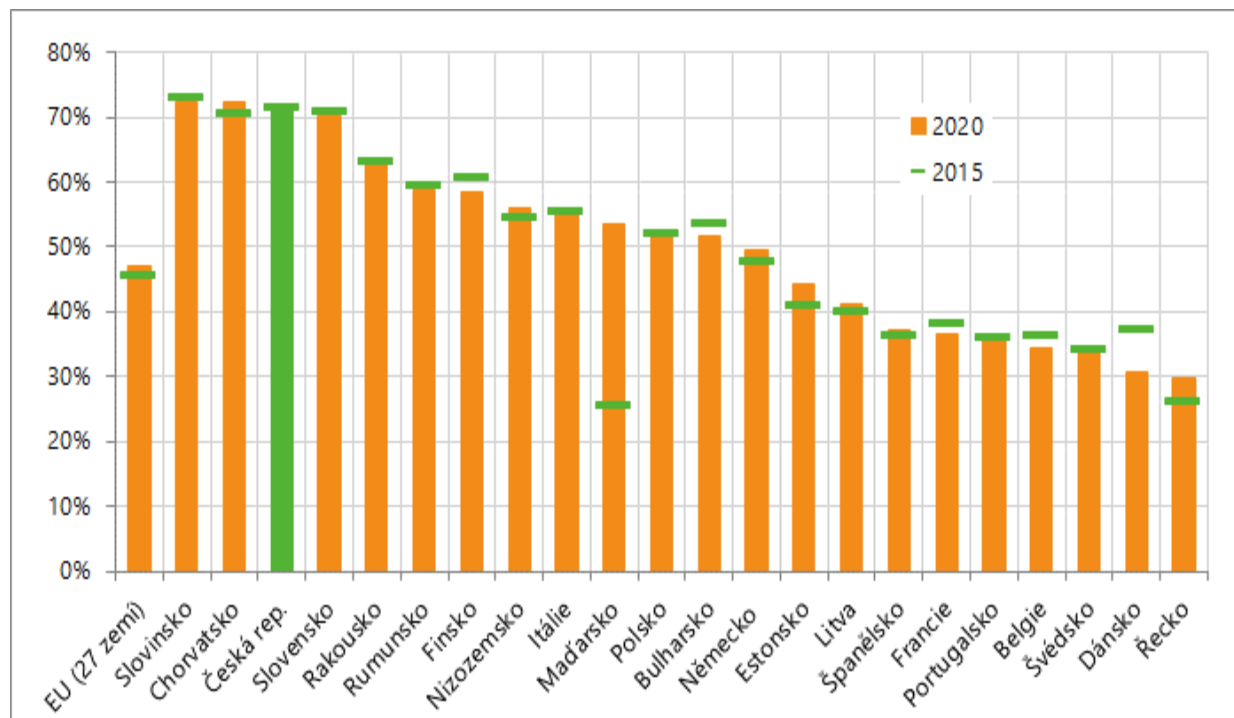
Největší problém českého vzdělávání je v nerovnosti šancí a v přístupu ke kvalitnímu vzdělání. Zásadním strategickým cílem je tyto nerovnosti snížit a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

Výsledky ve vzdělávání v ČR silně záleží na sociálně-ekonomickém statusu rodiny. ČR patří mezi sedm zemí OECD, kde je tato závislost největší. Navíc se v posledních 10 letech stále zesiluje. Mezi žáky ze znevýhodněného prostředí je 37,7 %

těch, kteří nedosahují očekávaných výsledků ve čtení, zatímco u žáků ze zvýhodněných prostředí je to jen 8 %. Rozdíl (26,9 p. b.) je vyšší než průměr EU. Socioekonomické rozdíly se projevují i v oblasti kariérních očekávání. Zatímco 87,4 % zvýhodněných studentů očekává, že dokončí terciární vzdělávání, u znevýhodněných studentů je to jen 36,6 % (jedná se o jeden z největších rozdílů v EU). **Kromě socioekonomického profilu je v oblasti výsledků významným určujícím faktorem umístění školy. Znevýhodnění a zvýhodnění žáci se v ČR ve větší míře, než je průměr EU, koncentrují v různých školách. Mezi znevýhodněnými a zvýhodněnými školami je rozdíl 148 bodů ve výsledcích, což odpovídá asi třem letům školní docházky. Zeměpisné rozdíly jsou významné u škol ve venkovských oblastech, které zaostávají za městskými školami v průměru o 67 bodů, což se rovná téměř dvěma letům školní docházky. Prevalence segregovaných škol s velkou většinou romských žáků odráží koncentraci Romů v sociálně vyloučených lokalitách, ale i neochotu neromských rodičů přijmout romské žáky ve školách svých dětí ([Výbor pro odstranění rasové diskriminace, 2019](#)).**

V případě středního odborného vzdělávání se mluví o vysoké oborové fragmentizaci. **Odborné vzdělávání bylo vždy významnou součástí českého vzdělávacího systému.** Čerpá z dlouhé tradice vysoké kvality a kromě toho prošlo v posledních desetiletích intenzivním vývojem. V zemích EU se **podíl nově přijatých do odborného vzdělávání** v roce 2020 pohybuje od hodnoty 72,3 % do hodnoty pouhých 18,3 %. **V ČR je 72,0 %, tedy jeden z nejvyšších.**

Graf č. 1: Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU (2020 a 2015)

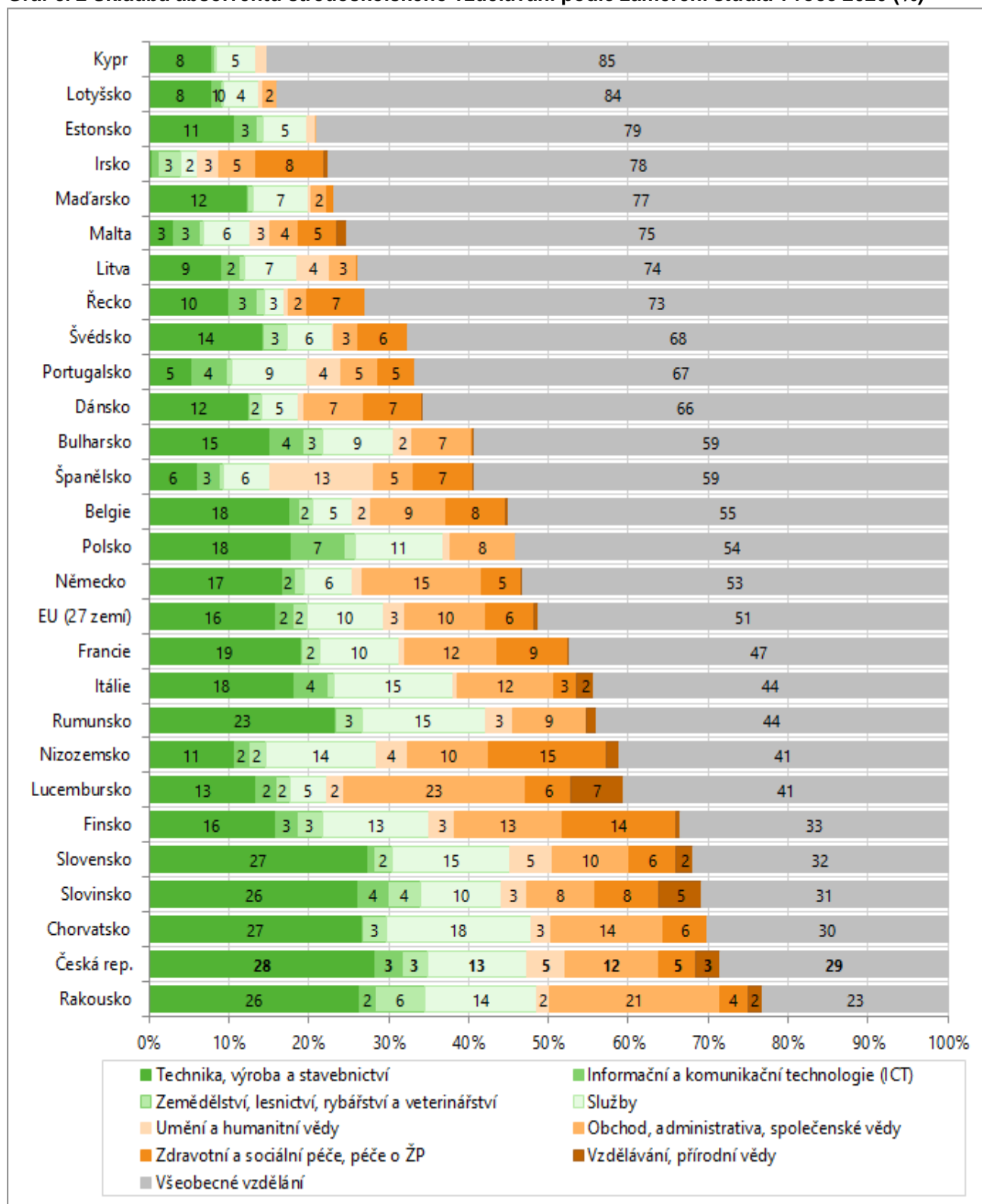

Zdroj dat: Eurostat

V oblasti středního odborného vzdělávání probíhaly **v posledních dvou desetiletích reformy a změny, jejichž cílem je dosažení optimální struktury vzdělávací nabídky. Celkový počet středních škol se v letech 1998 - 2019 snížil o více než čtvrtinu.** V roce 2019 bylo v ČR 1300 středních škol. Podíl veřejných škol v roce 2019 byl 74,7 % (soukromých škol bylo 21,9 % a církevních 3,4 %). V rámci struktury škol došlo **od roku 1998 k poklesu ve všech kategoriích vzdělání.** Nejvýrazněji poklesl počet škol nabízejících nástavbové vzdělání, nejméně počet gymnázií. **Počet oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání poklesl v období 1998 - 2019 o 68 %.** **Ve školním roce 2019/20 bylo ve středním odborném vzdělávání realizováno 255 oborů vzdělání (RVP).** V návaznosti na **Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2030+** čekají soustavu oborů vzdělání a z ní vyplývající vzdělávací nabídku škol v následujícím období další změny. Střední odborné vzdělávání se potýká s **problémem nízké atraktivity řady oborů spojené s přetrvávajícími myšlenkovými stereotypy, zkreslenými představami o podobě profesí a oborů** na straně rodičovské veřejnosti. Roste poptávka po informacích o současné podobě oborů a obsahu vzdělávání, resp. vzdělávacích programů.

Ve veřejném prostoru rezonuje diskuze o správném podílu všeobecného a odborného vzdělávání jak v rovině oborového spektra, tak z pohledu zastoupení všeobecné, odborné složky ve vzdělávacích programech středního odborného vzdělávání. Krajní polohou je dominantní preference všeobecného směru vzdělávání či rezignace na kvalifikační roli odborného vzdělávání. Podle usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení (2021–2030) by měly být **systemy odborného vzdělávání a přípravy pružnější, odolnější a přitažlivější** a měly by být více zaměřené na budoucí potřeby, oslovovat rozmanitější skupiny účastníků a **nabízet uznávání a validaci výsledků předchozího učení, jakož i příležitosti k prohlubování dovedností a změnám kvalifikace**, a to i na vyšších úrovních kvalifikace a v průběhu celého pracovního života. Školní vzdělávací programy středního odborného vzdělávání jsou v ČR koncipovány převážně jako lineární, tzn., že **po vstupu do vzdělávacího programu žák nemá možnost dalšího výběru vzdělávací dráhy nebo její korekce.** Oproti tomu pro **pluralistický vzdělávací systém** je typické, že se rozdíl mezi odborným a všeobecným vzděláváním stávají méně zřetelné. Vazba na konkrétní povolání a zaměstnání je slabší, zájemci o vzdělávání svou profesní orientaci volí/zpřesňují postupně. Existuje větší **potřeba spojování a kombinování různých forem učení, odborných dovedností s všeobecnými znalostmi s důrazem na jejich aplikované využití.** Takto koncipovaný vzdělávací systém **odráží rychle se měnící povahu dovedností a kompetencí specifických pro dané povolání a potřebu průběžné aktualizace a opětovného učení.**

Graf č. 2 Skladba absolventů středoškolského vzdělávání podle zaměření studia v roce 2020 (%)

Pramen: Eurostat

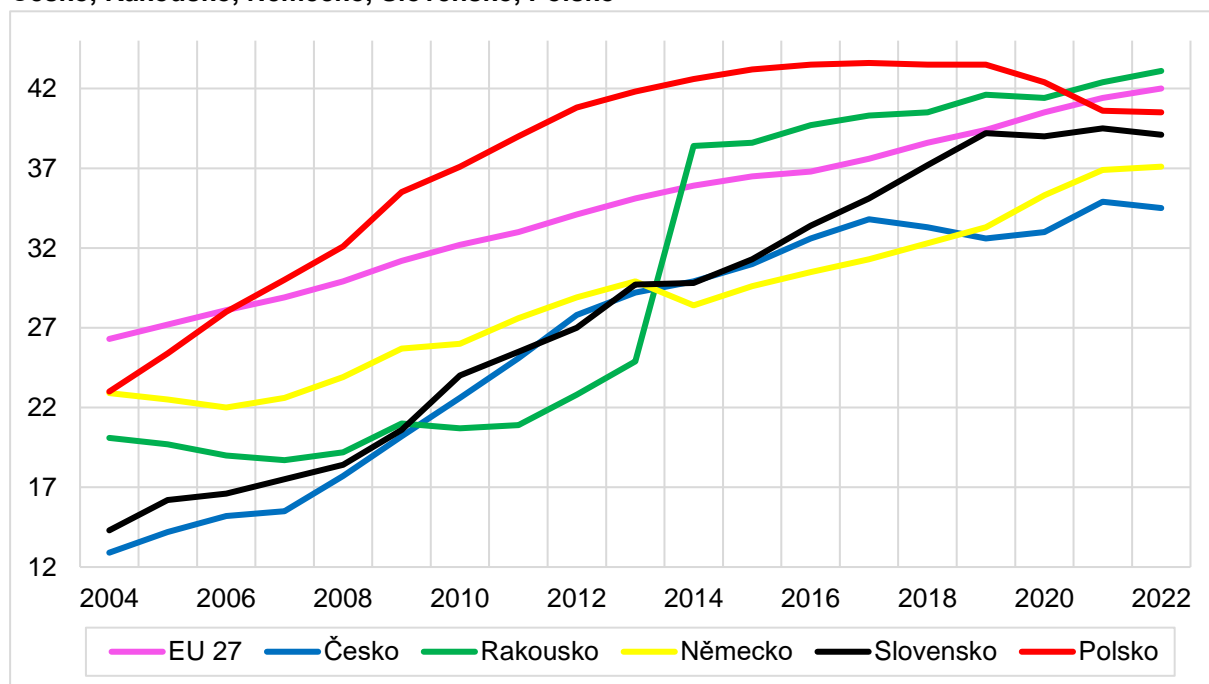
O svůj díl odpovědnosti za **kvalitu počátečního odborného vzdělávání se hlásí také zaměstnavatelé a chtějí se zároveň podílet na jeho koncipování, realizaci, řízení a koordinaci.** Nabízejí **zapojení sektorových rad jako nástroje monitoringu potřeb trhu práce** do definování povolání, profesních kvalifikací, kompetencí a kompetenčních pyramid pro jednotlivé ekonomické sektory. Využití těchto vstupních informací pro inovace oborové soustavy a modernizaci vzdělávacích programů je klíčem ke sladění kvalifikační složky vzdělávání s požadavky trhu práce. Koncipování **oborů postavených na společném odborném základě** (kompetencích společných pro celý sektor) a **zahrnutí specializačních prvků** (odborné kompetence pro výkon specifických pracovních pozic) **provázaných s profesními kvalifikacemi NSK** do školních vzdělávacích programů by umožnilo **snížit diverzitu oborové soustavy a stát se systémovým prvkem revize rámcových a školních vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání.** Zaměstnavatelé rovněž podporují modernizaci výuky, **zvýšení podílu odborného výcviku a odborné praxe v reálném prostředí firem, zavedení duální formy odborného vzdělávání jako volitelné vzdělávací cesty.** Alespoň 60 % čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy by podle Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání do roku 2025 mělo mít zkušenosti s učením se prací.

Z pohledu našeho vzdělávacího systému je rozhodně znepokojující, že zatímco v roce 2008 byla Česká republika podle podílu mladých se středoškolským vzděláním na třetím místě, v roce 2014 klesla na šesté místo a v roce 2021 dokonce na jedenácté místo mezi 27 zeměmi EU. Podobný vývoj vykazuje i Slovensko, ve všech případech však bylo o jednu příčku před námi. Jde o nárůst podílu mladých lidí předčasně opouštějících vzdělávání. Předčasné odchody žáků ze středních škol **se stávají významnou překážkou pracovního uplatnění. Většina žáků, kteří předčasně ukončí vzdělávání, skončí jako uchazeči o zaměstnání na úřadech práce a jsou ohroženi dlouhodobou a opakovanou nezaměstnaností spojenou s vysokým rizikem sociální exkluze.** Nedostatečná kvalifikace tak pro žáka znamená celoživotní riziko **nízkého výdělku, nejistého zaměstnání, případně i vzniku závislosti na sociálních dávkách.** V celospolečenském pohledu pak tato situace představuje **rostoucí nároky na sociální dávky i riziko vzniku a rozšiřování řady druhů rizikového chování.** Předčasné odchody ze vzdělávání mají řadu **příčin**, jako jsou **nízká motivace ke vzdělávání, nezáměr o obor, nezaměstnanost rodičů, negativní vztah ke škole, absence** atd. Míra předčasných odchodů je rovněž **ovlivňována vzdělávacím systémem jako celkem, např. průchodností, vzdělávací nabídkou.** Česká republika patřila až do roku **2011**, tedy do zavedení státní maturitní zkoušky k premiantům v rámci EU. Procento předčasně odcházejících žáků činilo v roce 2011 **pouze 4,9 %, oproti 13,4 % za EU. Zatímco ve většině zemí EU dochází k poklesu, ČR patří k několika málo zemím, kde tento ukazatel naopak roste.** Míra předčasného odchodu ze vzdělávání dosáhla v roce 2019 už 6,7 %, ale zůstala pod

průměrem EU (10,2 %). Podíl osob předčasně odcházejících z odborného vzdělávání a přípravy by měl být podle [Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání](#) do roku 2030 nižší než 9 %. Míra předčasných odchodů ze vzdělávání je mnohem vyšší u ohrožených skupin, včetně Romů. Míra předčasného odchodu ze vzdělávání u Romů byla v roce 2016 odhadnuta na 57 %.

Problémem regionálního školství je zvyšující se průměrný věk učitelů. Zatímco v roce 2010 byl průměrný věk učitele 44 let, v roce 2022 činil 47,7 let. Podíl starších učitelů se v uplynulém desetiletí zvýšil - 43 % učitelů je starších 50 let). **Zvyšující se věk učitelů bude v budoucnu prohlubovat už nyní problém s nedostatkem učitelů. Digitální kompetence učitelů jsou nutnou podmínkou pro úspěšnou integraci technologií do výuky. Nejdůležitější částí je transformace výukových procesů tak, aby korespondovala s novými vzdělávacími cíli.** Umělá inteligence může učitelům například pomáhat s opravou testů, díky čemuž budou mít více času na přípravu interaktivní výuky.

Graf č. 3 Mladí ve věku 25–34 s vysokoškolským vzděláním v letech 2004 - 2022 – průměr EU, Česko, Rakousko, Německo, Slovensko, Polsko

Zdroj dat: Eurostat

Vysokoškolské vzdělání má jen třetina mladých ve věku 25 - 34 let (podle dat Eurostatu k roku 2022 pouze 34,5 %). Průměr Evropské unie přitom činí 42 %. **Přestože za posledních 19 let u nás podíl studentů vysokých škol narostl o 22 p. b., dle analýzy České spořitelny „Index prosperity“ se Česká republika umístila v počtu mladých lidí ve věku 25 až 34 let s vysokoškolským vzděláním až na 23. příčce z 27 států EU.** Podíl osob ve věku 25–34 let s dosaženým terciárním vzděláním by měl podle Usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce

v oblasti vzdělávání do roku 2030 činit alespoň 45 %. **Míra dosaženého terciárního vzdělání se výrazně liší mezi regiony a skupinami. Regionální rozdíly se pohybují od 60,9 % v kraji hlavního města po 20,8 % na severozápadě. Genderová propast s hodnotou 11,5 procentního bodu (EU: 10,5 %) mezi 41 % žen, které dosáhly terciárního vzdělání, a 29,5 % mužů.**

Velký pokles (7 p. b.) za posledních 20 let zaznamenaly technické obory ze sektoru stavebnictví a průmyslové výroby jak vychází z [dat](#) ČSÚ. Počet absolventů informačních a komunikačních technologií se za 20 let zvýšil o 3,3 %. Absolventi z České republiky i přesto hodnotí svou vlastní úroveň dovedností v oblasti ICT nejnižší ze všech zemí účastnících se šetření ([Evropská komise, 2020](#)). **Zaručení kvalitního vzdělávání je jeden z mnoha způsobů jak pomoci rozvíjet českou ekonomiku a zajistit budoucí prosperitu státu.** Podle žebříčku „[Round University Rankings](#)“, který hodnotí univerzity na základě kvality výuky, výzkumu a dalších aspektů, se do **top 200 nedostala žádná z českých univerzit.** Nejlepší skóre z českých univerzit měla Univerzita Karlova s 68,76 body (ze 100 možných bodů) a patří jí 281. příčka na světě. Druhá nejlepší česká univerzita je až na 501. místě a je jí Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. Přes 50 bodů z hodnocení se dostaly ještě další tři univerzity. Masarykova univerzita, Palackého univerzita v Olomouci a Vysoké učení technické v Brně. Nejlépe ze sousedních států je na tom Německo, které má v top 300 hned jedenáct univerzit.

Pro dosažení vyšší úrovně vzdělávání je zapotřebí také kvalitních učitelů. Kvalitní učitelé vytvářejí prostředí pro studenty, ve kterém mohou co možná nejefektivněji rozvíjet svoje schopnosti a znalosti. Nedostatek těchto učitelů v České republice zachycuje žebříček „[Round University Rankings](#)“, který měří úroveň kvality učitelů na jednotlivých univerzitách. V tomto žebříčku si vedou dvě univerzity o poznání lépe než ostatní univerzity. Univerzita Karlova na 181. místě a Vysoká škola chemicko-technologická v Praze na 227. místě. Do top 600 se již nedostala žádná z českých univerzit.

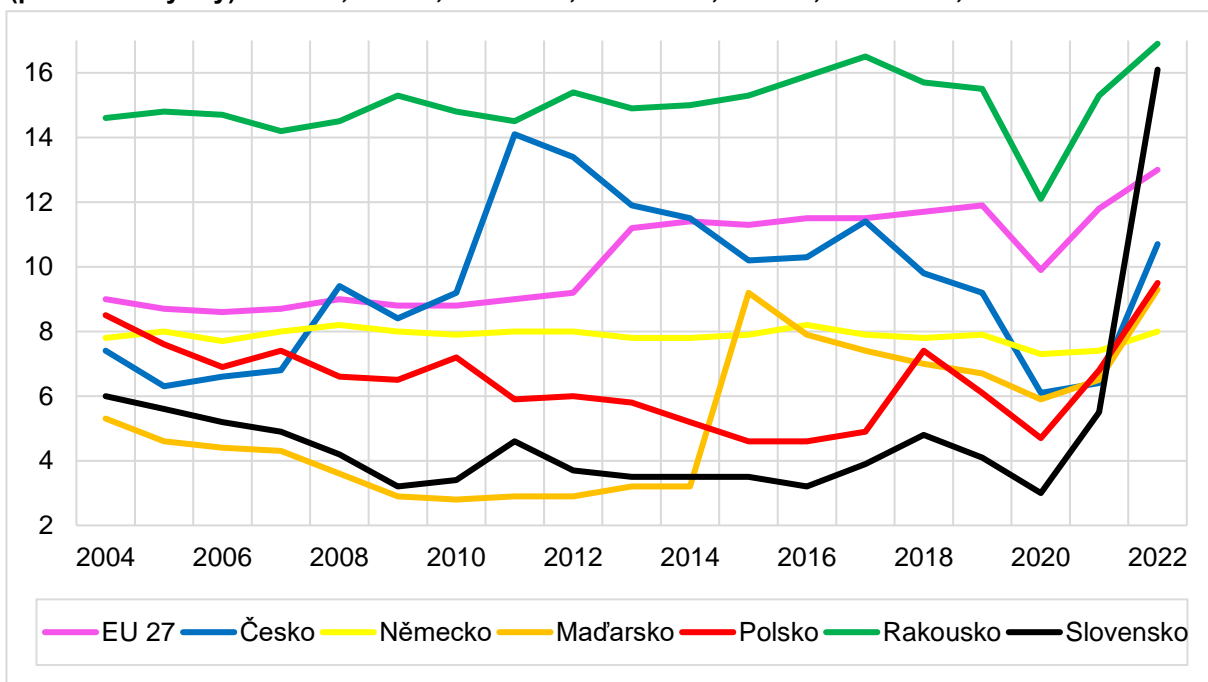
Trendy ve vývoji oborové struktury absolventů nekorrespondují s potřebami pracovního trhu práce. Velkou roli na tomto hraje mimo jiné **malá efektivita vysokoškolského vzdělávacího systému. Je málo flexibilní a nenabízí kratší profesně zaměřené studijní programy.** To by se mělo do budoucna změnit. **HK ČR podepsala s MŠMT a Karlovarským krajem Memorandum o spolupráci v oblasti profesního terciárního vzdělání, na přípravě a realizaci vzdělávací nabídky vysoké školy typu Polytechniky. Následovat by měly kraje Jihomoravský a Moravskoslezský. Včasné zavádění nových oborů je důležité pro konkurenceschopnost pracovního trhu.** Zavedení nového oboru však trvá šest až sedm let, což je v dnešním rychle se měnícím světě příliš dlouhá doba. Zrušení oboru je přitom daleko rychlejší než zavedení nového.

Nestačí sebelepší zlepšování výuky ve školách, ročně ovlivní méně než 2 % pracujících (podíl absolventů všech typů škol přicházejících na trh práce). Země **potřebuje investice do vzdělávání dospělých, které je schopno reagovat na změny trhu práce mnohem flexibilněji**. Studie od Boston Consulting Group a The Aspen Institute s názvem „[Budoucnost českého pracovního trhu](#)“ uvádí, že do roku 2030 přijde zhruba 330 tisíc pracovníků o práci kvůli zániku jejich pracovních míst. Zároveň by mělo vzniknout přes půl milionu nových pracovních míst. Pro část pracovníků, kteří se budou chtít udržet na trhu práce, **bude mimo jiné klíčová i rekvalifikace, up(re)Skilling a další cesty dalšího profesního vzdělávání**.

Služby, jenž přináší vyšší přidanou hodnotu jako například finančnictví, technologická a IT centra budou také potřebovat kvalifikovanou pracovní sílu (podrobněji se této problematice věnuje analýza Hospodářské komory). Přesně tento typ kvalifikovaných pracovníků firmám dlouhodobě chybí. Přesunutí k produkci s vyšší přidanou hodnotou lze docílit pomocí nových technologií a inovací.

CŽU je prostor pro 80% populace, ta by měla být vhodnými formami a nástroji motivována co nejefektivněji pracovat na svém osobnostním rozvoji. CŽU je cestou podpory konkurenceschopné ekonomiky a tím i sociální soudržnosti společnosti. **Zapojení do dalšího vzdělávání se netýká jen nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci ÚP, ale všech dospělých, kteří si potřebují nově požadované kompetence osvojit**, zejména pokud jsou ohrožení **propouštěním**. Je třeba se zaměřit na **vzdělávání ve firmách, především v malých a středních firmách, které nemají vlastní strategii rozvoje kvalifikace, dovedností zaměstnanců**. Firmy jsou reálně „tahounem“ zapojení populace do dalšího (profesního) vzdělávání.

Graf č. 4 Míra účasti zaměstnanců na vzdělání a odborné přípravě v letech 2004 - 2022 (poslední 4 týdny) – EU 27, Česko, Německo, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Slovensko

Zdroj dat: Eurostat

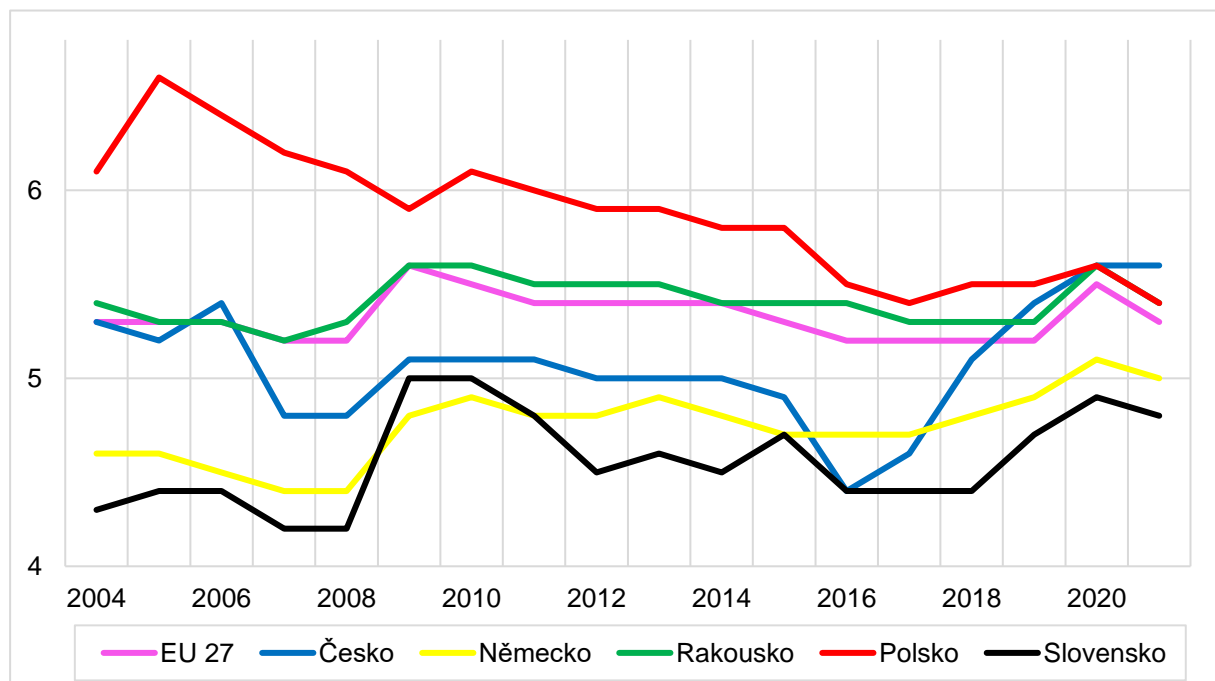

Pro individuální vzdělávání nám chybí nástroje motivace a poradenství. Nově je potřeba navrhnout podpůrné nástroje, které zvýší motivaci dospělých se vzdělávat (např. vouchery nebo vzdělávací účty).

Graf č. 4 znázorňuje míru účasti zaměstnanců ve věku 25 - 64 let na dalším odborném vzdělávání a přípravě. Z grafu je patrné, že v ČR měl podíl **vzdělávajících se zaměstnanců** do roku 2011 pozitivní trend. V roce 2011 nastal zlom, pokles dosáhl svého minima v roce 2020. Podobně jako v dalších evropských zemích i v ČR propad souvisel s pandemií Covid -19 a vystřídal ho prudký nárůst podílu zaměstnanců na vzdělávání na hodnoty převyšující úroveň před pandemií. ČR se však stále **nachází pod evropským průměrem. Prostor pro zlepšení lze nalézt především v malých a středních firmách, které ne vždy mají strategii pro rozvoj kvalifikace a dovedností u svých zaměstnanců.**

Vysoká míra investic do vzdělávání nemusí znamenat, že jsou prostředky efektivně alokovány. Česká republika má **jeden z nejvíce decentralizovaných vzdělávacích systémů v celé Evropě**, což snižuje efektivnost využití investic do této oblasti a přispívá k **regionálním rozdílům v kvalitě škol**. Řešením by mohla být **reforma školství**, která by přispěla k tomu, aby se finanční prostředky dostaly na potřebná místa a pomohly zvýšit kvalitu vzdělávání.

Graf č. 5 Míra investic do vzdělávání vůči HDP v letech 2004 až 2021 – EU 27, Česko, Německo, Rakousko, Polsko, Slovensko

Zdroj dat: Eurostat

Závěr

Rizikem pro budoucí rozvoj českého vzdělávání je zakonzervování současného stavu, který by pravděpodobně vedl k dlouhodobé stagnaci české ekonomiky i celé společnosti, pro kterou vzdělávání znamená rovněž cestu k posílení její **sociální soudržnosti**. Předpokladem zvýšení relevance obsahu vzdělávání potřebám pracovního trhu a společnosti je efektivně **fungující propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce**. Pro zlepšení situace v českém školství, a tím i zlepšení české ekonomiky, je zapotřebí několik kroků. Rozšíření kapacit mateřských škol (v nových i stávajících) a tím **zvýšení dostupnosti kvalitního předškolního vzdělávání** by podpořilo účast rodičů pečujících o děti na trhu práce. **Výsledkem reformních kroků ve vzdělávání, efektivnější alokaci financí by mělo být snížení regionálních rozdílů. Odborné vzdělávání není jen o učebních nebo maturitních oborech.** Požadavky a očekávání firem související se zaváděním digitalizace a dalších prvků. Průmyslu 4.0 přináší **tlak na zvyšování kvalifikace pracovníků ve firmách. Zároveň nastoluje otázky: Vzdělávací systém v ČR by měl být dostatečně prostupný ve vertikální (úrovně vzdělání) i horizontální (obory, formální – neformální vzdělávání – informální učení) rovině, mělo by dojít ke snížení překážek pro přechody mezi jeho úrovněmi i mezi počátečním a dalším vzděláváním, flexibilnímu propojení oborů vzdělání a kvalifikačních profilů. Široký profesní profil** (větvené a stupňovité obory, vzdělávací programy se společným prvním ročníkem) a zároveň rostoucí **význam průřezových/přenositelných dovedností** a schopností dává absolventům **dobry základ pro zvládání změn do budoucna. Je třeba vytvořit odpovídající nabídku profesně zaměřených studijních programů, vyřešit postavení VOŠ ve vzdělávacím systému. Je třeba klást důraz na celoživotní učení a zvyšovat podíl pravidelně se vzdělávajících dospělých, což podpoří schopnost trhu práce flexibilně reagovat na digitalizaci, automatizaci, robotizaci, zavádění umělé inteligence a další významné změny. Je nezbytné provázat formální počáteční vzdělávání s dalším vzděláváním, neformálním vzděláváním a informálním učením tak, aby tvořily ucelený systém celoživotního učení. Na jeho řízení by měli vedle státu participovat také zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanců.** Hospodářská komora společně s dalšími zástupci zaměstnavatelů navrhla vytvořit platformu pro partnerské řízení a koordinaci celoživotního učení. Jedná se o 8 kroků od analýzy a predikce změn zaměstnanosti v sektorech, identifikace nových dovedností, přes revize standardů povolání a kvalifikací, vzdělávacích programů počátečního a dalšího vzdělávání až po poradenskou podporu vzdělávání v prostředí firem zaměřeného na up-Skilling a re-Skilling zaměstnanců (více se cílům a vzdělávání věnuje [článek HK](#)). Vyšší podíl kvalifikované pracovní síly může motivovat firmy k investicím a přispět ke vzniku inovačních průmyslových klastrů typu gigafactory a tím výrazně pomoci konkurenceschopnosti české ekonomiky. **Pokud k těmto změnám nedojde, je**

pravděpodobné, že v analýze popsané problémy ve vzdělávání budou výrazně limitovat budoucí růst ekonomiky a tím i zachování stability celé společnosti.